

Nacionalni okvir kvalifikacije i obrazovanje zdravstvenih radnika

National qualifications framework for health professions education

Nada Kovačević

April 2016, Kragujevac, Srbije

Osnovne napomene

- Potpisana Bolonjska deklaracija (2003)
- Zakon o visokom obrazovanju (2005)
- Usaglašavanje sa jedinstvenim Evropskim Obrazovnim Prostorom
- Usvojeni standardi i procedure za akreditaciju studijskih programa i visokoškolskih institucija
- Uspostavljanje procedura za samovrednovanje i spoljašnju proveru kvaliteta
- Nacionalni savet za visoko obrazovanje
- Komisija za akreditaciju i proveru kvaliteta (visokoškolskih ustanova)

General remarks

- Signed the Bologna Declaration (2003)
- The Law on Higher Education (2005)
- Compliance with the unique European higher education area
- The adopted standards and procedures for accreditation of study programs and higher education institutions
- Establishing procedures for self-evaluation and external quality checks
- The National Council for Higher Education
- Commission for Accreditation and Quality Assurance (higher education institutions)

Usaglašenost visokog obrazovanja u Srbiji sa Bolonjskom deklaracijom/EHEA

1. **Tri ciklusa visokog obrazovanja**
2. **Obim nastave iskazan kroz kreditni sistem**
3. **Mobilnost studenata**
4. **Diploma i dodatak diplome**
5. **Ishodi učenja**
6. **Primena deskriptora za opis kvalifikacije (znanje, veštine, primena naučenog = kompetencije + timski rad, donošenje odluka + istraživanje)**

Compliance of higher education in Serbia with the BD / EHEA

- **Three cycles of higher education**
- **The scope of the teaching presented through a credit system**
- **Student mobility**
- **Diploma and Diploma Supplement**
- **Learning outcomes**
- **Application descriptors to describe the qualifications (knowledge, skills, application of learned competencies = + teamwork, decision making + research)**

Visoko obrazovanje u Srbiji

Dve vrste obrazovanja i tri nivoa (stepena) obrazovanja:

1. Akademsko obrazovanje – fakulteti, univerziteti

Rede 3+2+3

Uglavnom 4+1+3 (zbog nasleđa iz prethodnog obrazovnog sistema)

2. Strukovno obrazovanje – visoke škole strukovnih studija

3+(1)+1

Higher education in Serbia

Two types of education and three level (degree) of education:

1. Academic education - faculties, universities

Less frequently 3 + 2 + 3

Mostly 4 + 1 + 3 (Due to the legacy of the previous educational system)

2. Vocational education - high school vocational studies

3+ (1) +1

Nacionalni okvir kvalifikacije

- NOK predstavlja jedinstveni opis kvalifikacija koje se mogu steći u jednoj zemlji, kroz formalni sistem obrazovanja.
- **Jasno definiše odnose između različitih vrsta i nivoa obrazovanja**
- **Jasno definiše kriterijume za pristup određenom nivou obrazovanja,**
- **Jasno definiše oznake za svaki nivo stečenih kvalifikacija**
- **Jasno definiše povezanost nacionalnog i evropskog sistema obrazovanja ili nekog drugog nacionalnog sistema (priznavanje diploma, mobilnost radne snage i radnih mesta).**

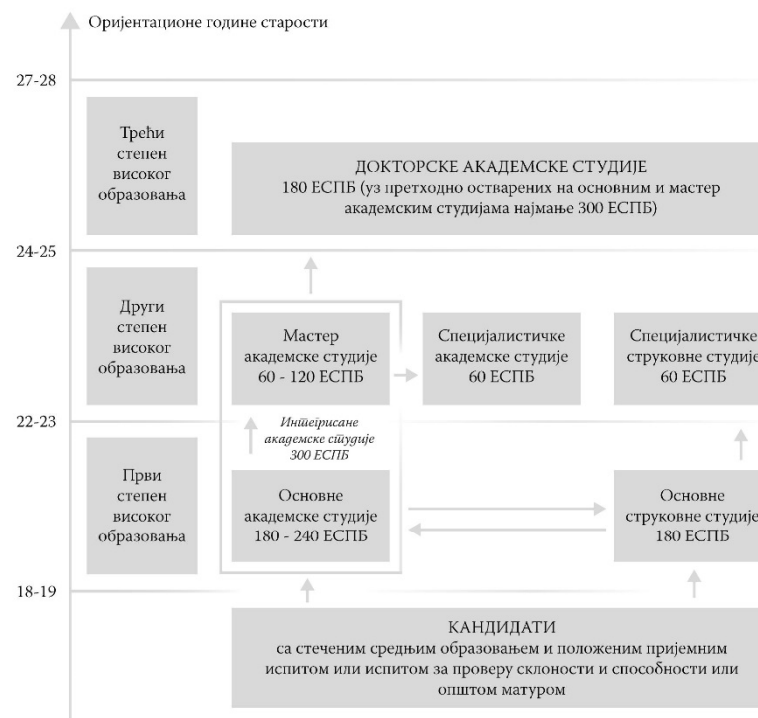
National qualification framework

- NQF is a unique description of the qualifications that can be acquired in one country, through the formal education system.
- **Clearly define the relationships between the different types and levels of education**
- **Clearly define the criteria for access to a given level of education,**
- **Clearly define the labels for each level of qualifications**
- **Clearly define the relationship of national and European systems of education or any other national system (recognition of diplomas, labor mobility and job creation).**

Srbija – Nacionalni okvir kvalifikacije

Kvalifikacije koje se stiču u visokom obrazovanju

8. Подаци о систему високог образовања у Републици Србији

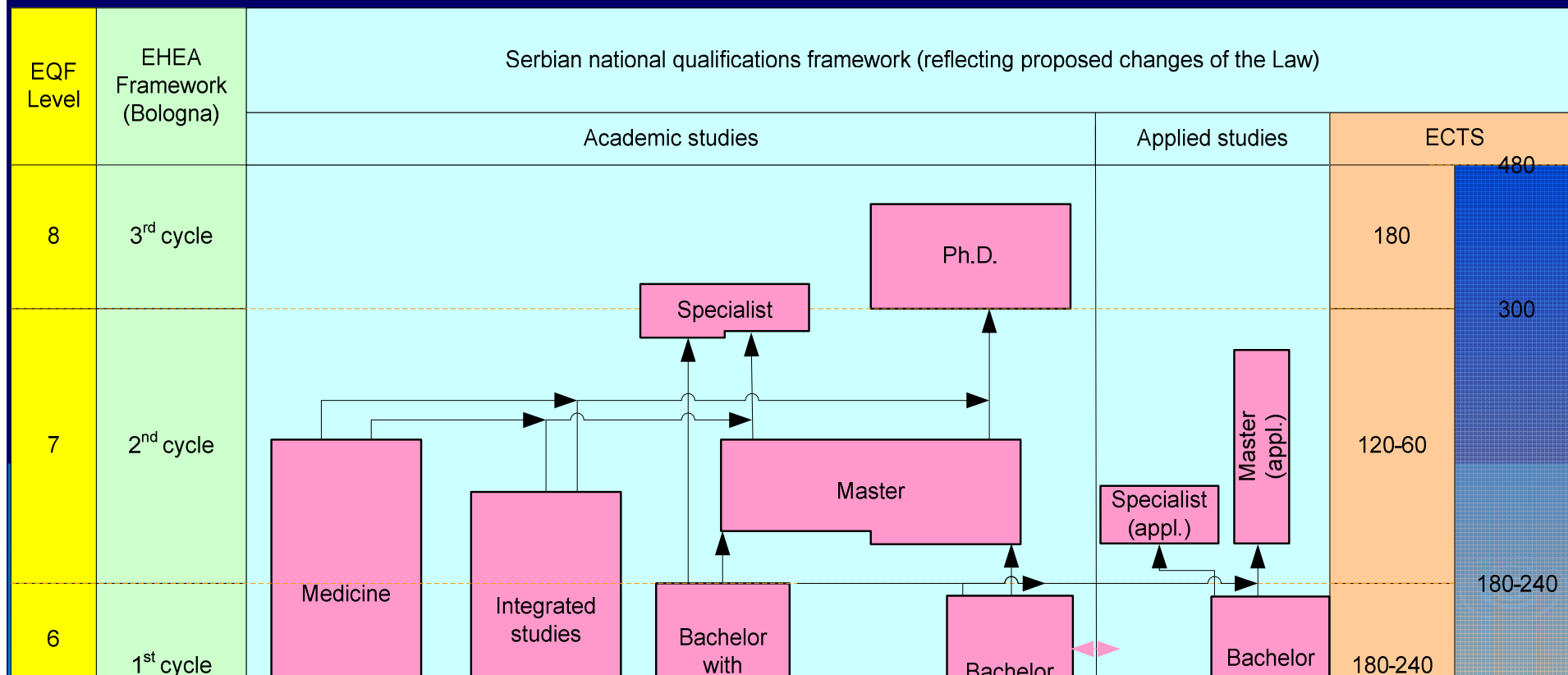

Nacionalni prosvetni savet – usvojio NOK za prvih 5 nivoa kvalifikacija.

Nacionalni savet za visoko obrazovanje – 2010 usvojio obrazac za iskazivanja kvalifikacija u visokom obrazovanju.

Nisu spojeni! Nisu definisane oznake nivoa kvalifikacija!

NQF summary 2010 (expected changes)

Mart 2016. - pripremljen predlog NOK Republike Srbije i predat NSVO na usvajanje!

March 2016. - final proposal of NQF of Republic of Serbia and handed over NCHE for adoption!

Obrazovanje zdravstvenih radnika u EU

Po Evropskim pravilima, zdravstveni radnici pripadaju regulisanim profesijama i njihovo obrazovanje je regulisano:

- **DIRECTIVE 2005/36/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on the recognition of professional qualifications**

(7 September 2005; 3 March 2011)

- **DIRECTIVE 2013/55/EU DIRECTIVE 2013/55/EU OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 20 November 2013**

amending Directive 2005/36/EC on the recognition of professional qualifications and Regulation (EU) No 1024/2012 on administrative cooperation through the Internal Market Information System ('the IMI Regulation')

Obrazovanje zdravstvenih radnika u Srbiji

Zvanja: Doktori medicine, doktori stomatologije, doktori veterinarske medicine, magistri farmacije i magistri farmacije-medicinski biohemičari – **Tradicionalna akademska profesionalna zvanja u zdravstvu!**

- Integrisane osnovne i master akademske studije (5-6 godine; 300-360 ESPB)
- nivo kvalifikacije - master

Education of health professions in Serbia

Title: Doctor of medicine, Doctor of stomatology, Doctor of veterinary medicine, Magistar of pharmacy and Master of pharmacy-medical biochemists

- Integrated bachelor and master degree studies (5-6 years; 300-360 ECTS)
- Level of qualification – master.

Kurikulum studijskih programa za obrazovanje zdravstvene radnike u Srbiji

- Usaglaš je sa savremenim konceptom profesije i zdravstvene delatnosti.
- Standardi akreditacije za studijske programe iz medicinskih profesija su relativno fleksibilniji.
- Kurikulumi su uglavnom usaglašavani sa EU direktivama.
- Kor predmeta koji omogućavaju tražene ishode učenja i njihova raspodela po kategorijama je relativno usklađena sa EU direktivama.
- Kurikulumi su uglavnom usaglašen u ishodima učenja (veštinama, znanjima, kompetencijama...) koji omogućavaju profesionalnost u radu.

Curriculum of study programs for the education of health professions in Serbia

- Complies with the modern concept of the profession and health activities.
- Accreditation standards for study programs in the health profession are relatively flexible.
- Curricula are generally reconciled with EU directives.
- Cor of courses that allow the required learning outcomes and their distribution by categories is relatively in line with EU directives.
- Curricula are generally agreed in learning outcomes (skills, knowledge, competencies ...) that allow professionalism.

Primer usaglašavanja / Studije farmacije – Kvalifikacija Directive 2013/55/EU

“Evidence of formal qualifications as a pharmacist shall attest to training of at least five years’ duration, which may in addition be expressed with the equivalent ECTS credits, comprising at least:

- (a) four years of full-time theoretical and practical training at a university or at a higher institute of a level recognised as equivalent, or under the supervision of a university;
- (b) during or at the end of the theoretical and practical training, six-month traineeship in a pharmacy which is open to the public or in a hospital under the supervision of that hospital’s pharmaceutical department.”

2 – nivo obrazovanja – master farmacije, 5 godina studiranja, 300 ESPB

**Example harmonization / pharmacy studies –
Qualification - Directive 2013/55 / EU**

- In more details will be presented later

Šta farmaceut treba da zna!

Directive 2013/55/EU – primenjeno u pripremi kurikuluma i kroz profesionalne ishode/status u dodatku diplomi

- (a) preparation of the pharmaceutical form of medicinal products;
- (b) manufacture and testing of medicinal products;
- (c) testing of medicinal products in a laboratory for the testing of medicinal products;
- (d) storage, preservation and distribution of medicinal products at the wholesale stage;
- (e) supply, preparation, testing, storage, distribution and dispensing of safe and efficacious medicinal products of the required quality in pharmacies open to the public;
- (f) preparation, testing, storage and dispensing of safe and efficacious medicinal products of the required quality in hospitals;
- (g) provision of information and advice on medicinal products as such, including on their appropriate use;
- (h) reporting of adverse reactions of pharmaceutical products to the competent authorities;
- (i) personalised support for patients who administer their medication;
- (j) contribution to local or national public health campaigns.

**Novi koncept visokog obrazovanja u Srbiji
(akademike i strukovne studije) – nove
obaveze i nove mogućnosti za fakultete
medicinske grupacije za obrazovanje i drugih
zdravstvenih radnika !!!**

**The new concept of higher education in Serbia
(academic and vocational studies) - new
responsibilities and new possibilities for the
faculties from medical group for education and
other health professions !!!**

Novi koncept visokog obrazovanja (akadmeske i strukovne studije) – nove obaveze i nove mogućnosti za fakultete medicinske grupacije za obrazovanje i drugih zdravstvenih radnika !!!

**Univerzitet u Beogradu
– Medicinski fakultet**

МД	ОАС4 - СЕСТРИНСТВО
МД	САС - МЕДИЦИНСКО УСМЕРЕЊЕ
МД	САС - МЕДИЦИНСКЕ НАУКЕ
МД	ССС - СТРУКОВНИ ФИЗИОТЕРАПЕУТ-СПЕЦИЈАЛИСТА
МД	ССС - СЕПЦИЈАЛИСТА СТРУКОВНИ ФИЗИОТЕРАПЕУТ
МД	ССС - СТРУКОВНА МЕДИЦИНСКА СЕСТРА-СПЕЦИЈАЛИСТА
МД	ССС - СПЕЦИЈАЛИСТА СТРУКОВНА МЕДИЦИНСКА СЕСТРА
МД	ССС - СПЕЦИЈАЛИСТА СТРУКОВНИ МЕДИЦИНСКИ РАДИОЛОГ
МД	ССС - СПЕЦИЈАЛИСТА СТРУКОВНИ АНЕСТЕТИЧАР
МД	ССС - СПЕЦИЈАЛИСТА СТРУКОВНИ САНИТАРНО-ЕКОЛОШКИ ИНЖЕЊЕР
МД	ССС - СПЕЦИЈАЛИСТА СТРУКОВНИ МЕДИЦИНСКО-ЛАБОРАТОРИЈСКИ ТЕХНОЛОГ
МД	ИАС - МЕДИЦИНА НА СРПСКОМ И ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ
МД	МАС - ЗДРАВСТВЕНА ПОЛИТИКА И МЕНАЏМЕНТ
МД	МАС - ЈАВНО ЗДРАВЉЕ - ДИПЛОМИРАНИ МЕНАЏЕР-МАСТЕР
МД	МАС - ЈАВНО ЗДРАВЉЕ НА СРПСКОМ И ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ
МД	МАС - МЕНАЏМЕНТ У СИСТЕМУ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ - ЗСП
МД	МАС1 - МЕНАЏМЕНТ У СИСТЕМУ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ
МД	МАС - ФАРМАЦЕУТСКЕ МЕДИЦИНЕ
МД	МАС - ДИПЛОМИРАНА МЕДИЦИНСКА СЕСТРА
МД	МАС1 - СЕСТРИНСТВО
ИМТ	МАС1 - НЕУРОЕТИКА
ИМТ	МАС1 - ФИЗИЧКА АКТИВНОСТ, ЗДРАВЉЕ И ТЕРАПИЈА ВЕЖБАЊА
МД	ДС - МОЛЕКУЛАРНА МЕДИЦИНА
МД	ДС - МЕДИЦИНСКЕ НАУКЕ II (СА 7 ИЗБОРНИХ ПОДРУЧЈА)
МД	ДС - МЕДИЦИНСКЕ НАУКЕ

Novi koncept visokog obrazovanja (akadmeske i strukovne studije) – nove obaveze i nove mogućnosti za fakultete medicinske grupacije za obrazovanje i drugih zdravstvenih radnika !!!

**Univerzitet u Beogradu
– Farmaceutski fakultet**

МД	САС - БИОЛОШКИ ЛЕКОВИ
МД	САС - ФАРМАКОТЕРАПИЈА У ФАРМАЦЕУТСКОЈ ПРАКСИ (90 ЕСПБ)
МД	САС - БИОХЕМИЈСКА ДИЈАГНОСТИКА (90 ЕСПБ)
МД	САС - ТОКСИКОЛОШКА ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД ЗАГАЂИВАЧА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА СРПСКОМ И ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ
МД	САС - ФАРМАЦЕУТСКА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА НА СРПСКОМ И ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ
МД	САС - КОЗМЕТОЛОГИЈА НА СРПСКОМ И ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ
МД	САС - ФАРМАКОЕКОНОМИЈА И ФАРМАЦЕУТСКА ЛЕГИСЛАТИВА
МД	САС - ИНДУСТРИЈСКА ФАРМАЦИЈА НА СРПСКОМ И ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ
МД	САС - ФАРМАЦЕУТСКИ МЕНАЏМЕНТ И МАРКЕТИНГ НА СРПСКОМ И ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ
МД	САС – ПУШТАЊЕ ЛЕКА У ПРОМЕТ НА СРПСКОМ И ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ
МД	ИАС - ФАРМАЦИЈА-МЕДИЦИНСКА БИОХЕМИЈА НА СРПСКОМ ЈЕЗИКУ
МД	ИАС - ФАРМАЦИЈА НА СРПСКОМ И ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ
МД	ДС - ФАРМАЦЕУТСКЕ НАУКЕ НА ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ (PHARMACEUTICAL SCIENCES)
МД	ДС - ФАРМАЦЕУТСКЕ НАУКЕ НА СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Novi koncept visokog obrazovanja (akadmeske i strukovne studije) – nove obaveze i nove mogućnosti za fakultete medicinske grupacije za obrazovanje i drugih zdravstvenih radnika !!!

**Univerzitet u Beogradu
– Stomatološki fakultet**

МД	ОСС - ОРАЛНА ХИГИЈЕНА
МД	ОСС - ЗУБНИ ТЕХНИЧАР-ПРОТЕТИЧАР
МД	САС - СТОМАТОЛОГИЈА
МД	ССС - ОРАЛНА ХИГИЈЕНА
МД	ИАС - СТОМАТОЛОГИЈА НА СРПСКОМ И ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ
МД	ДС - БАЗИЧНА И КЛИНИЧКА ИСТРАЖИВАЊА У СТОМАТОЛОГИЈИ НА СРПСКОМ И ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ

**Univerzitet u Beogradu – Fakultet
veterinarske medicine**

МД	САС - ВЕТЕРИНАРСКА МЕДИЦИНА
МД	ИАС - ВЕТЕРИНАРСКА МЕДИЦИНА
МД	ДС - ВЕТЕРИНАРСКА МЕДИЦИНА

Novi koncept visokog obrazovanja (akadmeske i strukovne studije) – nove obaveze i nove mogućnosti za fakultete medicinske grupacije za obrazovanje i drugih zdravstvenih radnika !!!

МД	ОАС4 - ЗДРАВСТВЕНА НЕГА
ДХ	ОАС - СПЕЦИЈАЛНА ЕДУКАЦИЈА
МД	ОАС - СПЕЦИЈАЛНА РЕХАБИЛИТАЦИЈА
ДХ	ОАС4 - СПЕЦИЈАЛНА ЕДУКАЦИЈА И РЕХАБИЛИТАЦИЈА
МД	ОАС - МЕДИЦИНСКА РЕХАБИЛИТАЦИЈА
МД	ОСС - ЗДРАВСТВЕНА НЕГА
МД	ИАС - ФАРМАЦИЈА НА СРПСКОМ И ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ
МД	ИАС - МЕДИЦИНА НА СРПСКОМ И ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ
МД	ИАС - СТОМАТОЛОГИЈА НА СРПСКОМ И ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ
МД	МАС - ЗДРАВСТВЕНА НЕГА
МД	МАС - СПЕЦИЈАЛНА РЕХАБИЛИТАЦИЈА
ДХ	МАС - СПЕЦИЈАЛНА ЕДУКАЦИЈА
ДХ	МАС1 - СПЕЦИЈАЛНА ЕДУКАЦИЈА И РЕХАБИЛИТАЦИЈА
МД	ДС - БИОМЕДИЦИНСКИ ИНЖЕЊЕРИНГ
МД	ДС - ПРЕТКЛИНИЧКА ИСТРАЖИВАЊА
МД	ДС - КЛИНИЧКА ИСТРАЖИВАЊА
1. МД	ДС - ЈАВНО ЗДРАВЉЕ

**Univerzitet u Novom Sadu
– Medicinski fakultet**

Regulisane profesije

- **Regulisana profesija je profesija za čije vršenje su potrebne kvalifikacije koje obuhvataju formalno obrazovanje, kao i stručno osposobljavanje, odnosno radno iskustvo nakon završetka formalnog obrazovanja, u skladu sa zakonom.**
- **Lice kome je priznata inostrana kvalifikacija ima pravo da obavlja regulisanu profesiju u zemlji priznavanja pod istim uslovima kao i njeni državljani, u skladu sa nacionalnim zakonom.**

Regulated profession –

The basic information about this term and concept are given

Zakon o regulisanim profesijama u Srbiji

Januar - Februar 2016:

Nacrt: Zakon o regulisanim profesijama i priznavanju profesionalnih kvalifikacija

Šta treba uraditi?

- Pripremiti direktan prevod evropskih dokumenata;
- Pripremiti prilagođenu verziju evropskih dokumenata;
- Suštinu evropskih dokumenata primeniti u načelima;

Javna rasprava je ukazala na nejasnoće, formalni pristup, teškoće u primeni ...

Law on regulated professions in Serbia

January-February 2016:

Draft Law on Regulated Professions and Recognition of Professional Qualifications

What should we do?

- Prepared direct translation of European documents;
- Prepared an adapted version of European documents
- The essence of the European documents have to be applied in the principles;

Public debate has highlighted the lack of clarity, formal approach, the difficulties in implementing ...

Trenutno stanje

Pripremljeni su prerađeni predlozi za dva dokumenta (nezvanično!):

- Za regulisane profesije
- Za priznavanje profesionalnih kvalifikacija (priprema profesionalnih tela za primenu – veoma važno).
- **Formalno priznavanje** kvalifikacija stečenih u inostranstvu radi ENIC/NARIC centar.
- **Priznavanje kvalifikacije** stečene u inostranstvu za potrebe nastavka obrazovanja rade akreditovani univerziteti.

Current situation

We have information that revised proposal is prepared as two documents:

- **For regulated professions**
- **For the recognition of professional qualifications (preparation of professional bodies to use - very important).**
- **Formal recognition of qualifications acquired abroad is done by ENIC / NARIC center.**
- **Recognition of qualifications acquired abroad for the purposes of continuing educationis done by accredited universities.**

Koje profesije su regulisane u Srbiji?

Predlog za regulisane profesije u Srbiji, direktno je preuzet iz

DIRECTIVE 2005/36/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on the recognition of professional qualifications (7 September 2005; 3 March 2011)

DIRECTIVE 2013/55/EU OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 20 November 2013

amending Directive 2005/36/EC on the recognition of professional qualifications and Regulation (EU) No 1024/2012 on administrative cooperation through the Internal Market Information System ('the IMI Regulation')

Which professions are regulated in Serbia?

Proposal for regulated professions in Serbia, is directly taken from EU Directives

Koje profesije su regulisane u Srbiji?

Automatsko priznavanje profesionalnih kvalifikacija (sa mogućom proverom osposobljenosti) za obavljenje regulisanih profesija:

- Doktor medicine,
- Doktor medicine specijalista,
- Doktor opšte medicine specijalista,
- Doktor dentalne medicine,
- Doktoro dentalne medicine specijalista,
- Magistar farmacije,
- Medicinska sestra opšte nege,
- Babica
- Doktor veterinarske medicine
- Arhitekta

Which professions are regulated in Serbia?

Lične primedbe na predloženi nacrt Zakona o regulisanim profesijama!

- **Veoma formalan i nerazumljiv tekst – direktan prevod;**
 - **Specifičnost priznavanja profesionalnih kvalifikacija – upoznavanje profesionalnih tela o njihovim obavezama;**
 - **Jasnije isticanje činjenice da formalno priznavanje kvalifikacije i priznavanje profesionalne kvalifikacije ne omogućava automatsko pravo na rad (mora biti položen stručni ispit i dobijena licenca);**
 - **Zašto se lista regulisanih profesija ne proširi na one zdravstvene radnike koji se školuju na našim fakultetima: npr. magistar farmacije- medicinski biohemičar; specijalista farmacije ...**
-
- **Zašto se ne primenjuju akademski nazivi koje dobijaju naši diplomirani; npr. doktor stomatologije;**
 - **Zašto zakonodavac insistira na promeni kurikuluma nekih studijskih programa u skladu sa nabrojanim obaveznim predmetima u EU direktivi, iako se u edukaciji vrednuju ishodi učenja koji ne moraju biti direktno povezani sa nastavnim predmetom.**

Personal comments on the proposed draft of Law on regulated professions!

- **Very formal and insufficiently user-friendly text - a direct translation;**
 - **The specificity of recognition of professional qualifications - introduction of professional bodies of their obligations;**
 - **More clearly highlight the fact that the formal recognition of qualifications and recognition of professional qualifications does not provide an automatic right to work (must be passed professional exam and obtained a license);**
 - **Why list of regulated professions can not be extend to those health professionals who are educated in our schools: eg. pharmacist-medical biochemist; specialist pharmacy ...**
-
- **Why not apply the academic titles that receive our graduate; eg. Doctor of stomatology;**
 - **Why the legislator insists on changing the curriculum of some study programs in accordance with the compulsory subjects listed in the EU directive, although the education valued outcomes that may not be directly associated with teaching subject.**

